

हरपाळ चरित्र नाटकनां गायनो.

१०३ १०३

रथाने प्रसिद्ध करनार.

रावळ. अंदरजी शंकरजी.

वांङ्मनेना रहीश.

प्रयास १ लो.

अभेदावाह.

माभानि. लवेक्षीमां पुनाछटेऽ प्रि० अने जनरल
अमेजनसी कंपनी लिमिटेड'ना प्रेसमां
रखुछोडला. ल जंगारामे छाप्पुं.

संवत् १९४२.

ई. स. १८८६.

(प्रिय कर्ता अमे सर्व छक रेवाधिन राज्या छे.)

किम्मत २ आना.

હરપાલ ચરિત્ર નાટકનાં ગાયનોમા આવતાં પાત્રો.

સૂત્રધાર...	નાટક ભજવી ખતાવનાર.
નટી...	તેની સ્ત્રી.
કુરપાલ...	કચ્છનો રાજા.
લીલાવતી	તેની રાણી.
લાલ ...	}	...	તેના પુત્રો.
શોભ...			
પ્રધાન	કામદાર.
સેનાધીપતિ	સેનનો ઉપરી.
વારાંગના	ઇંદ્રની અપસરાઓ.
ચાંપલો	ઇંદ્રનો માળી.
સરધાર	નદ ગોવાલાણીની દીકરી તથા કુરપાળની સ્ત્રી થશે.
દાશી...	તેની ખાનડી.
હરપાલ	સરધારનો પુત્ર.
સુમરાઓ	{ હરપાળની સાથે લડ- નારા રજપુતો.
ચરીઓ	તે રજપુતની સ્ત્રીઓ.

હરપાલ ચરિત્ર નાટકનાં ગાયનો.

મંગલાચરણ.

સૂત્રધાર —

(ગાયછે.)

રાગ કલ્યાણ.

જય વિશ્વપતિ, નમન હું કરું;
હૃદય નામ, અહરનિશ, તાહરું ધરું. —૨૬.
પ્રાણી માત્રને, ગતિ દિધી તે, કરે તે રૂડાં કર્મ;
આપ કૃપાતે, દિલ સુખ્યાથી, કરી કાવ્ય આ નર્મ. જય
સહાય થઈને કામ અમારું, કરે વિષ્ણુ તું સિધ્ધ;
પુજ આમારી અમને કરને, કરીએ એલ ત્રિવિધ. જય
પડે આમી ને જોડ અમમાં, કરે માફ આવારે;
સ્તવન કરેછે દાસ અંદરજી, તે તું ચિતમાં ધાર. જય
નટી—(પ્રવેશ કરીને સુત્રધારના ફરમાનથી અશ્વરપાર્યતા
કરે છે.

રાગ લાવણી.

વિષ્ણુ પુજને હું અર્જ કરુંછું, સુણી કરજે મુજ સીધ સહ કામ;
પુજ સહાયે નાટક ભજવી, ભીડી અમે બહુ મોટી હામ.
હય રથ હાથી પ્રગટ કરતા, તું છું વિષ્ણુ જગ કીરતાર;
સહાય તારી અમપર હોયે, તો નવ પામી કદીએ હાર.
સદ્ગુરુઓ અહીં પધાર્યા, પુજ કૃપાએ ધાઈ આ ધામ;
એલ અમે અહીંઆં ભજવીએ. હરપાળચરિત્રે નાટક નામ.
વિદ્ધ બધાં તું કુર કરજે, સુમતિનો દેજે ભંડાર;
સ્તુતી ભરેલી અર્જ અમારી, રાજે તું હૃદયે કીરતાર.
સુણો સજનો એક ચિતથી, ભજવી નાટક આજ આવાર;
જોવા કાપર કોઈ નવ થાશે, એલ ભજવવાનો નીરધાર.
(વિગેરે કેટલેક સંવાદ થયા બાદ)

हरपाळ चरित्र नाटकनां गायनो,

प्रेवश १ लो.

(स्थल लीलावतीनो नेहेन.)

लीलावती—(हास्य विनोद करतां पोताना पति कुरपाण प्रत्ये)

राग रासडानो.

(आवां कदम केरां आड के शीतल छांयारे) ये आल.
पति आप थकी पावुं सुप्प, न दुःख मारा अंगमारे;
छो आप अति सुप्पवान, डरे मारा तनमारे.
मुजपर कृपा प्रभुनी सार, के भोगवुं सुप्पमारे;
आवां धुंछा धुंछीत सुप्प, पति आप राजमारे.
मारे सुप्प अति आवार, जेथी मग्न हुं रहुंरे;
मारे कृपा प्रभुनी सार, पीयु तमने कहुंरे.
मारो पति रहे सुप्प मांछा, प्रीते येवुं भागुंधुंरे;
डरे सर्व रेड्ढण आणी वार, प्रभु शीश नाभुंधुंरे.
मारा अत्यण रहे शलगार, प्रभु येज धारजेरे;
हुंतो रंक लवधुं तारी पास, रहेम पुप्प लावजेरे.

कुरपाळ—(सरधार गोवालाणीने नेध पोताना अवास प्रत्ये:)

राग झोंझोटी जंगलो.

(पनीआमो कसेतो लई ये राह)

अहो यित्र दपतां उई! प्रियमित्ररे, अहो यित्र दपतां उईरेक.
भोग पुराण करीछे मारे, नहीतो नकी हुं मई. अहो०

થયો ગિરાશ મિત્ર આજ, નિજ વાત શું કરે.
અયો પુત્ર મુજ યાય, જે એને નકી હું વરે.

અહોં

અહોં

પ્રવેશ ૨ જો.

(સ્થળ રાજ કચેરી)

સેનાધિપતિ—(રાજ કુરુપાળનો ઉદાશ ચેરો બિંધને)

રાગ બીહાગની ગજલ.

સાંભજો રાજન આજ કેમ ઉદાશજો,
તમ પ્રધાન રાજ વાત આજતો પુજો. સાંભજો.
તમ ઉદાશથી અમોને એન ના પડે,
અમો ઉદાશ આજ થયા તમ ચેરાવડે; સાંભજો?
મગન મગન સદા રહો કેમ ઉદાશ આજ,
અમો ઉદાશ આજ થયા શું કરી શુભ કાજ; સાંભજો.
રાજ કાજ કહીં ન સુઝે આપ ઉદાશથી,
કેમ ઉદાશ આપ થયા, કહો મુને કથી; સાંભજો.

કુરુપાઠ—

રાગ લાવણી.

(મુજે છોડયલા બંબરા) એ રાહ.

કુદરત દીકુંછે નકારે, દેખી મન મોહું મારે.
જાતી હતી તે મહી બરીને, તે જોતો હતો દિલ ડરીને;
ત્યાં સાંભળ્યું નામ તમારું, દેખી મન મોહું મારું. કુદરત
શું કરું મુજ મનની વાત, મેં જાણી એ વાતમે ધાત;
એને ડરતાં દિલમાં સંભારે, દેખી મન મોહું મારું. કુદરત

મુને લાગ્યો છે તેનો શોક, હવે ઉપજ્યો ઉમંગ અથોક;
તેને હવે ફરી જ્યારે ભાંડે, દેખી મન મોહું માંડે. કુદરત

પ્રધાન—

રાગ સદર.

નૃપ ધરો ન એ વાત નકારી, એતો નિચ કર્મની પારી;
એતો નીચ જાત બરવાડ, એમાં નથી રૂપ લગાર;
તે જુએને આપવિચારી, એતો નિચ કર્મની પારી. નૃપ
હું કહું છું વાતતો સત્ય, વળી માનોમાં તે અસત્ય,
તમે બવિચ્ય જુએને વિચારી, એતો નીચ કર્મની પારી. નૃપ

સેનાધીપતિ—

રાગ લાવળી

(અધમીચ મહોજત તોડી) એ રાહ.

શુભો પૈય ધરી, (૨) હું કહું છું વિનિતિ આજ;
આપનું નામ પ્રમાણમાં તો, સરે સર્વતાં કાજ. શુભો
મુને લાગે જુદા, (૨) તદન એ નૃપતિ પ્યારા;
એ નિચને વર્ષા થકીતો નથી દુઃખના આરા. શુભો
હું કહું સત્ય (૨) તે માનો મારે અસત્ય,
તે નિચને વર્ષાનું, કરો ન આપ એ કૃત્ય. શુભો

પ્રધાન— (કુરુપાળ રાજા હનામ આપવાનું કહે છે તારે)

રાગ ખેરવીની ગજલ.

ધરંધરે ઉમેઃ હું, લગ્ન કરવાને આજ. ટેક.
ધરંધરે અર્જ આપની, નમીને ચર્ણ તાજરે;
ધનામ મારે લેવું છે, જો થાય સિધ કાજ. ધરંધર
જામી કરીતી સાહચી, જાગે હવે આ વાર;
વિધિ થયે હું આવિશ, રહો મુખે આ રાજ. ધરંધર

સમાજનો—(પ્રધાન લગ્ન કરાવે જાય છે ત્યારે હાલા થઈને
ધધરની રત્નતી કરે છે.)

(નાથ કેસે ગજકો બંધ છુડાવો) એ રાહ.

પ્રભુ આજે હમ્મણ પરિપૂર્ણ કરને,

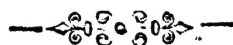
સાહ્ય થઈ સીર ધરને; પ્રભુ.

લગ્ન સબંધી વાત અમારી,

દીન પ્રતિવાત ઉચરને;

કુરપાળ રાજ મોહીત થયા છે,

તો સર્વે યથા કરને. પ્રભુ.

પ્રવેશ ૨ જો.

હાલ અને શોળ—(પોતાના પીતા પ્રત્યે.)

રાગ ક્ષિપ્રોટીનો દાદરો.

(નાગનકે બચે નાગ ઉસે પ્યાર નહીં કરના) એ રાહ.

મારાં પીતાજી રાજ વાતરે કરો,

આપ લઘુ પુત્ર તણી વિનતી ધરો. મારારો.

હર આજે એમાં ગયું શુભવા કથી,

આપ રાજ થકી દુઃખ કોઈને નથી. મારારો.

અમે અત્યાનંદ રહી સુખ પામીરે,

આપ મુલ ન્યાયે કરી દુઃખ વામીરે. મારારો.

પ્રવેશ ૪ થો.

(સ્થળ રાજમહેલ.)

પ્રધાન—(પ્રવેશ કરીને રાજા કુરપાળને નિચેના સમા-
ચાર આપેછે.)

રાગ કવિતં.

શુભો કચ્છનૃપ કુરપાળ, કથી કહું પ્રીત,
ધારણે ધરી ઉમેઃ ધર્મ આસે કહુંધું;
કામ કાચુ કોઈ નથી કહું તે તો સત્ય ગણો,
હવે હામ ધરી હૈયે હરખથી આહુંધું;
ખાટી છાશ ખાઈ અન ખાવાને ને યથા હોય,
તો તો નકરી આસે ને, પરણવા આલીએ;
કહે મંત્રી આપ પાસ, ધારો આપ એક ચિતે,
એવા એવા કુંદમાંહી, કેમરે કસાઈએ.

— ❦ ❦ ❦ —

પ્રવેશ ૬ ઠો.

(સ્થળ સ્વર્ગપુરી.)

ચારામના—(ઇંદ્રના કુરમાનથી ગાયછે.)

(લીધાનાં કામ છે કેવાં) એ રાહ.

શુભો ઇંદ્રરાય વિનતિ આજ,

કહે તમદાશી નમી નમી તાજ.

માનંદ થાપે દેખી તમને,

મુખિ મુખ્યનેનમાં અમને.

શુભો.

શુભો.

ઈંદ્ર તમ નામથી સુખ થાય,
ભળે તમને તો પ્રાયશ્ચીત જાય.
અમે તમ નામે મોક્ષપામી,
ભળે ઈંદ્રને દુઃખ વામી.

શુભો.

શુભો.

પ્રવેશ ૭ મો.

(સ્થળ કુરુપાળની રાજકચેરી.)

ચારાંગના—(રાજા કુરુપાળ પાસે પ્રવેશ કરીને ગાયછે.)

રાગ રાસડાના.

(રઘુપતિરામ હૃદયમાં રહેજે) એ રાહ,
શુભો રાજા આજ આનંદ થઈછીરે,
હૃષી થકી આ ગાયન કહીછીરે;
ગાયન કહીને ખુશીરે થઈછી. શુભો.
આપ શૈવ્ય દેખી ખુશ થાઈરે,
એથી આપ પાસે ગાયન ગાઈરે;
ગાઈ અમો કૃતારથ થાઈ. શુભો.
પ્રભુ હૃષી અચળ તમ રાખેરે,
સહુ આપ ન્યાયે સુખ દાખેરે;
જેથી જયકાર વાણી બાજે. શુભો.

પ્રવેશ ૮ મો.

(સ્થળ સ્વર્ગપુરી.)

ચારાંગના—(રાગચંદ્રના આપથી પ્રસ્થાતાપ પામેછે.)

રાગ લાવણી.

(અધબીચ મહોત્તત તોડી) એ રાહ.

શુભો ઇંદ્રરાય (૨) મુને નવ દીઓ આપ આપ,
બગતી સાચી પ્રભુ આપની, નથી કર્યા કશુંએ પાપ. શુ.

નવ ફરે આપ (૨) એ સ્વર્ગપતિ તમ જાણ;

અત્તાન અતિ અવિચારથી, યદ્ય અંમતણી આજે હાણ. શુ.

હવે પામી શોક (૨) શું થાય હવે આ વાર;

આપ ધરી અમ શીરપર, કરો કૃપા આપ કીરતાર. શુ.

ચાવલોમાઠી—(ઇંદ્રના આપ થકી પ્રસ્થાતાપ કરેછે.)

(પડુંધું વિખુટો પ્રીયા) એ ચાલ.

હુકમ મુજબ જાઉંધું, મૃત્યુ વિશે આવાર;

જાઉંધું સુખ કારણે, માની અતિ આત્માર. હુકમ.

આપ કૃપાથકી મુને, વિદ્ય ન થાય લેશર;

મરી પડું જમીનપરે, લઈનાજીક વેશર. હુકમ.

—ૐૐૐ—

પ્રવેશ ૧૦ મો.

(સ્થળ સરધારનો મહેલ.)

સરધાર—(તેજુ દિવસ થયા રાત્ર આઝ્યા નથી લહેરે)

રાગ દોંડી.

પ્રાણનાથ ક્યાં ગયા મુને વિસારી,

વિના આજ મુને કષ્ટ પડે ભારી;
 રહું આજ અહીં કોણ લશે ધારી. પ્રાણ ૦
 તેને લાગે દ્રેશ આજ કોક સાથે,
 દુઃખ આવી પડ્યું આજ મુજ માથે;
 નહી પતિ મળે તો મરોશ મુજદુહાથે. પ્રાણ ૦

દાશી--(એટલામાં પ્રવેશ કરીને સરધાર પ્રત્યે)

રાગ દક્ષીણી રાહ.

નવ કશું રડોડું આજ બાહરે,
 અહરે સુખ આજ દુઃખ કરડું મુખ;
 દેખી લાગે બાહરે. નવ ૦
 કંઈ શું વાત બનવી ધાત દુઃખની લાત,
 કુમતી સરવ બાહરે. નવ ૦

— ❀ ❀ ❀ —

પ્રવેશ ૧૨ મો.

સ્થળ દરબારમાં એક ચોક.

સરધાર--(પુરુષનો દ્રેશ પહેરીને નિધાને હાથેલી વસ્ત્રે
 ધનરાધના કરેછે)

રાગ ધનાશ્રી.

સહાય કરો આવાર,
 વિધનાપતિ સહાય કરો આવાર ટેક.
 કામ માંડે તે સિધ કરોને,
 કહે કર નેડી લધુ બાળ. વિધ ૦
 કષ્ટ અભાગી રાજ લેવાને,

રાજે નકી ખીરધાર. વિધ.

ને નિજ દુષ્ટને હું હરિવું.

અહો તમે મુજ વાર. વિધ.

— ❀ ❀ ❀ —

પ્રવેશ ૧૨ માં.

(સ્થળ સરધરનો મહેલ)

સરધાર (દાશીએ આપેલાં કાગાં વચ્ચો નેહને)

રાગ ગજલ.

(ઇંદ્રસભામાં ગવાતી ઢમની)

અરે પાપી દાશી આ કૃત્ય શું તે કીધું,

મુજ પુત્રને શંકા કૃત્ય આજ કીધું;

હવે મુજને જાંતી યદ આરા કાવેયો.

હાપ હાપ શું કહું આ વુજને કથી,

દુઃખ આજ્યું નિસે મુને શું કહું તને;

આરા કાર્યથી સુજેછે દુઃખરે મુને.

દાશી - (સરધારનાં આવાં વચન સાંભળીને)

રાગ ઉપર મુજમ.

મુજને ન કહો ખાઈ મારાંછે પ્રધાનપાસ,

આપ સુખ ક્યાં જશે નથી ચપુરે નાથ;

હું અતિથે દુષ્ટી યદ કેણુ આપથી.

કળ વકળ તો મુને આપથી નથી,

મુજ રાજ્યે આપ્યાં વચ પહેરશે તમે;

શને વાંક કાઢો મારો દાસ છીં અમે.

સરધાર — (પોતાની દાશીનાં વચન સાંભળીને),
રાગ આશાગોડો.

રાજ મંત્રી શા સાર આબ્યા,
સખીરે અહીં રાજ મંત્રી શા સાર આબ્યા-ટેકા.
કાંઈક જુરં કર્મ થાશેરે મારં, -
કેમ કુડાં કહેણ કાહ્યાં. સખીરે
કાળારે વસ્ત્ર મુજને પહેરવા,
શને કાળે અહીં લાબ્યાં. સખીરે
અહીંરે બોલાવ કારણ પુધું,
કોણે એને કોસલાબ્યાં. સખીરે

પ્રધાન—(સરધાર પાસે પ્રવેશ કરીને સરધાર પ્રત્યે)
(આવો આવો સભારથાને રંગ દેવતા) એ રાહ.
શીદ ધરોછો શોક બાઈ પહેરવાં પડે,
નીજ હુકમના કરંતો નૃપતિ નડે. શીદ
કરણી તેવું પામે એમાં શું કરીએ અમે,
કોમળ બાઈ આજ રાજ છોડી દ્યો તમે;
નથીરે મુને સુખ આપી દુઃખ બહુ પડે. શીદ
મરણ વૃથા મુજ લેખો રાજનો હુકમ,
મહેલ બહાર જલદી જાઓ નહીંતો કાદે દમ;
આવાં કર્મ આપે ક્યાં ભોગવે રડે. શીદ
કારણ આપ દિલ ધરો વાત હું કહું,
તમ વિયોગે દુઃખી અહર રાજમાં રહું;
પરણ્યા રાજ સાય દુઃખ આંખું તે વડે. શીદ

પ્રધાન—(નીકળતાં વારે ઝાઝી લાગેછે ત્યારે)

રાગ વરવો ક્ષીંક્ષોટી.

નૃપ શ્રીય કામીની તમો બહાર જવોરે ટેક.

બહાર જવો બહાર જવો બહાર જવોરે. નૃપ૦

હુંતો ઐનો આકરહું, આપચિત ધારોરે. નૃપ૦

કાળા વચ્ચ કાળું મુખ કાળાં થાવોરે. નૃપ૦

સરખાર—(પીતાના મહેલબહાર આવીને તેની દાશી પ્રત્યે-

રાગ સીતાજીના મહીનાનો.

દાશી શોદ ધરે મીઠ્યા શોક, આજે મારી પાસતું;

મુને અઆનક આંચો વનવાસ, શુભ દાશી આજતું.

મારે જાતું એકહું વન માંહ, નયો કોઈ સાથરે;

વળી કાઠવું જીવતરે ત્યાંય, રહી વર્ષ બારરે.

મારો પુત્ર યથે વર્ષ બાર, પછી અમે આવશું;

ત્યારે દુઃખ યથે નહીં લગાર, આપણ સુખ પામશું.

દાશી—(રોતી રોતી.

(સહીયર દુઃખ શું દાખવું) એ રાહ.

આઈ જાઓ તમો વનમાં, તેથી લાગેછે જવાળ;

પ્રભુએ બુદ્ધિ કર્મ કીધુંરે, કેણે મેલી કુડી આજ. બાઈ૦

અહીંયાં રહી હું ઝરો મરું, ધોક મુજ અવતાર;

વનમાં રહેશો તમે શી રીતે, આ પુત્ર હજી બાળ. બાઈ૦

સાથે આવવા રજા કરો, પુત્ર રમવાને કાળ;

કુડીરે આજ ક્યાંથી પડી, કુડો દિનરે આજ. બાઈ૦

આશો પીશો તમે શી રીતે, કેમ કાઠશો કાળ;

ભગોછે પુત્રતો આપનો, હજી નાનેરો બાળ. બાઈ૦

મારે અહીંયાં આવું પીવું, રહેવું મને સંસાર;

એતો કુટુંબ મુને લાગેરે, કહુંહું હું વારંવાર. બાઈ
કોમળ પુત્ર છે આપનો, કેમ અમથે તે દુઃખ;
આજ મેળાપ છે આપનો, ફરી ક્યારે દેખું મુખ. બાઈ
નકીરે મુજને ભેગી લીચો, દુઃખ આ નહીં અમાય;
બાઈ મુને મુકી જાઓજો, તેથી પ્રાણ મુજ જાય. બાઈ
સરધાર—(ગામ બહાર જઈને પોતાની દાશીને ગામમાં
જવાની રજા આપે છે.

રાગ સીતાજીના મહીનાનો.

દાશી જાતું પુરની માંહ, રજા દર્શાવું વુને;
નથી કાંઈએ મારે ભય, પુત્ર ભય છે મુને.
લાડકવાયો છે મારો પુત્ર, કેમ દીન કાઢશે;
મુને લાગે નહીં કશું સાર, પશુ મુને મારશે.
મુને વાંક વિના કાઢો આજ, મરીશ હું ખુરીને;
મારું સુખ ગયું સર્વ આજ, રહ્યું કેમ બુલીને.
મારા કર્મમાં માંડ્યું થાય, શું દરે દોષ વુજને;
આવ્યો અચાનક મુજ વનવાસ, દુઃખ પડે મુજને.
મારા કંકણ ચુડા મેલું બહાર, કેમ તે પહેરાયરે;
શું કહું સખી માહરું દુઃખ, સખી અરે હાયરે.
મારા પૂર્વજ હતા કોણ, કોને હવે માનુધું;
તેજ કર્મ નડે આવાર, પ્રભુ શીથ નામુધું.
મુને સોચના પુત્રની થાય, એક લઘુ બાળ છે;
મુજ કર્મ હતું સુખવાન, આતો ઇંદ્ર જાળ છે.

રાગ પીલુ.

દુઃખી દુઃખી હું આજે આ વારે,

પતિને વિયોગે કોણ ઉગારે. ટેક.
 આજ દુઃખી છું પ્રભુ તુંજ ધારે,
 કષ્ટ પડ્યું છે આજે બહુ મારે. દુઃખી.
 શુભો રે પ્રભુ મુજ વિનતિ આ વારે,
 દીન દાશી તણી સ્તુતિ ચિતધારે. દુઃખી.

પ્રવેશ ૧૨ મો.

(સ્થળ અધોર વન.)

સરધાર—(હીંસાદીક પ્રાણીઓનો બચ લાગવાથી.)

રાગ સિંયાનો કનરો.

અરરર હાથે અહીં કેમ સાથે.
 પતિને વિયોગે પ્રાણજ નાથે. ટેક.
 આગળ રહેતી સુખાતી સંગે,
 આજ દુઃખથી કેમ દિન એક નાથે. અરરર.
 વાધ વરને દીપડા હાથો,
 દેખતાં નિશ્ચે પ્રાણ મુજ નાથે. અરરર.
 નવ વિચારો આગળ વાત,
 આજ પડે મુજ દુઃખ અરે હાથે. અરરર.
 કર્મ મારામાં બુરે લખ્યું છે,
 નેથી કરી સુખ ક્યાં થકી થાયે. અરરર.

પ્રવેશ ૧૪ મો.

(સ્થળ સરદારનો મહેલ.)

હરપાલ—(પોતાની માવુશી પાસે રજા માગેછે ત્યારે.)

(જુઓ જુઓ વિપ્રે બીડી હામ) એ રાહ.

પ્રિય માવુ ન થાઓ ઉદાશ,

પ્રભુરે સુખ આપશેરે. ટેક.

રાખો તેના ઉપર સહુ આરા. પ્રભુ.

આપો રજા હવે આવાર. પ્રભુ.

જેથી માનું હું આપનો આભાર. પ્રભુ.

મારે લેવુંછે આપનું વેર. પ્રભુ.

પછી પ્રભુની થાશે મહેર. પ્રભુ.

હવે જરા ન લાગે વાર. પ્રભુ.

નવ પેસવું આપને દ્વાર. પ્રભુ.

(એમ કરીને જાયછે.)

પ્રવેશ ૧૫ મો.

(સ્થળ વન.)

સુમરાઓ—(હરપાળને હાથેથી મરી જવાથી.)

(દયાળુ દેવ દયા તારી) એ રાહ.

અરે પ્યારી, અતી પારી;

જોડી છે આજ, જોડી છે આજ. ટેક.

કહેતી તું સત્ય, માન્યુંરે અસત્ય;

છેદાયું તાજ, છેદાયું તાજ. અરે.

મડ્યા હી આ ધામ, કંઈ જરૂં કામ;

ગઈ મુજ લાજ, ગઈ મુજ લાજ. અરે.

સુમરીઓ-૫ (પોતાના પતિ પાછળ સતી થવા આવેછે તારે)

રાગ સીતાજીના મહીનાનો.

મારા પ્રાણ તણારે આધાર, મુદ્રી મુને ક્યાં ગયા,

રહેતા સુખચેતનાં નાથ, હાલ શા જુરા થયા;

હવે નવ મુજ મુજનેરે કાજ, પતિ વિણરે કશું,

કેવાં ભોગવ્યાં ઇંદ્ર જેવાં સુખ, હવે અમે ક્યાં જશું;

મારા પ્રાણ પ્રીય દીલો જનન, પ્યારરે હતી પ્રીય,

કેમ છોડતાં આશું મન, નયીરે કશું દીય; (૨)

મારાં કોમળ અંગ કથીર, થયાં છે તનો વિના,

થયા જુરા અમારા હાલ, આજ પતિના વિના;

મારા લગ્નાલંકાર શુન્ય, પતિ કથી શું કહું,

થાય દુઃખ મુને તો અપાર, કેમ હું અહીં રહું.

(અગ્નીના કુન્ડ પાસે આવીને અગ્ની પ્રત્યે)

રાગ લલીતવૃત્તમ્.

હવે માતપીતા, અજ્ઞી તુંજ છું;

મુજ પતિ વિના, દેહ ત્યાગું છું,

હવે તમે મને, ધ્યાનમાં ધરો;

પતિ વિયોગથી, દેહ આ હરો.

(અત્તીમાં પડી બળી મરેછે)

પ્રવેશ ૧૬ મો.

(સ્થળ સરધારનો મહેલ.)

સરધાર—(હજપાળ લડવાને ગએલ છે પરંતુ અધ્યાત્મી
સુધી આવેલ નથી ત્યારે)

રાગ દોંડી.

પ્રિય પુત્ર વિના, દુલ પડેછે ભારી,
કહું પુત્રને પ્રભુ તું લેજે ધારી;
બુઝી આજ સરવ સુખમતિ મારી. પ્રિ
હવે દુઃખ પડે બહુ ઉપરે મારી,
પ્રભુ યાજે સહાય દુઃખ દિલ ધારી;
મુને આજ અહીં પ્રાપ્તી યૈનકારી. પ્રિયા

કરપ ઢ—(હરપાળને આવતો જોઈને).

રાગ આશાગોડી.

ધીરજ ધરી તે સારી.
સમજ પુત્ર ધીરજ ધરી તે સારી. ટેક.
મેંતો જાણ્યું હતું પુત્ર મરાણો,
એવું ખેઠો અહીં ધારી. સમજ
પૂર્ણ કૃપા તો સ્વર્ગ પતિની,
એથી દશા શુભ મારી. સમજ

પ્રવેશ ૧૭ મો.

(સ્થળ લિજાવતિનો મહેલ.)

લીલાવતી—(ઝે નાખેલી સાદર ખાવાથી.)

રાગ ખેરવીની ગજલ.

મરુંધું કાઠ કારણે, આ વખતે ઝેર ખાઈને.

પહેલો પુત્ર આ મરત, ત્યાં હું મરું આ વારે;

ધરો સુખધી સજનો, દુઃખ અતિ પડે મુને. મં

હવે નકામાં હું પડીશ, દુઃખી અતિશે થૈ અને;

જુઓ આ ઝેરનો દગો, મરુંધું ઝેર ખાઈને. મં

હરપાલ—હાલ, અને શોળ. (પોતાની મા પ્રત્યે)

રાગ આશાગોડી.

સ્વર્ગમાં વાસ તું કરજે,

સમજ મા તું સ્વર્ગમાં વાસ તું કરજે. ટેક.

તુંજ વિયોગ અમે દુઃખી છી,

પ્રસન્ન થઈ સીધ કરજે. સમજ

કપટ થકી તું મૃત્યુને પામી,

હવે. હૃદય પ્રભુ ધરજે. સમજ

પ્રવેશ ૧૮ મો.

(સ્થળ સરદારનો મહેલ.)

હરપાલ—(નું પરદાન પ્રેરે થવાથી પોતાના માતૃપીતા પ્રત્યે.)

રાગ મરાઠી ચાલની સાલી.

માતૃ મારું હું ઇંદ્ર પાસે જઈ, જેથીરે સુખ બહુ થાય

વચન માંહે તે પુરૂં થયું છે, નવ એક દિ રહેવાય.
 ઇંદ્રને આપે અહીં હું આઓ, ભોગવું સુખ આપાર;
 સદાયે વિજઈ કામજ કીધું, પણ નવ પામ્યો હાર.
 સાચો આધાર ઇંદ્ર તણો છે, જેથી ન પામ્યો હું દુઃખ;
 હવે તો હુંરે જાળીધું સ્વર્ગમાં, ક્યારે દેખું હરીમુખ.
 સરવાર-અને કરવાલ-(તેના પુત્રનાં આવાં વચન સાંભળીને.

રાગ ઉપર મુજબ.

અરે પુત્રરે દુઃખ બહુ થાયે, ગુજ વિયોગથી આજ;
 મુજ પેટે તે જન્મજ લઈને, અચળ સ્થપાવું આ રાજ.
 એવારે તારાં કાર્ય સાંભળતાં, કદિ ન પામીએ પાર;
 પણ વચન પુરૂં થયું છે, માટે અમે છી લાચાર.
 ગુજ મહીમાએ પ્રસિદ્ધ થયા છી, ગુજને નામે સુખ;
 આજરે તારા વીયોગથી તો, જોતાં તો દુઃખને સુખ.
 સૂત્રધાર—(પ્રવેશ કરીને).

ગીતિ.

હરપાલે, જગમાંહીં,
 જિવતર કરીને, અંતીસુખ માણ્યું.
 સત્ય થકી પીતુ સેવા,
 કર્મ કરી પદ મોક્ષ મળી નાણું.

સાચક થઈ રહ્યાબાદ સર્વ પાત્રો મળીને કરે છે.

રાગ ધનાશ્રી.

પરીપૂર્ણ થયું છે કાજ,
 સગ્ગનો પરિપૂર્ણ થયું છે કાજ. ટેક.
 તસ્દી લીધી છે આજ બહુ આપે,
 આવીને નિજ સુખ કાજ. સગ્ગનો.
 બુદ્ધચુક હોય જે લઘુ નાટકમાં,
 માંગો તેની માફી આજ. સગ્ગનો.
 એવો રાજ જે કચ્છતાણો હરપાજ,
 એલ બજબો તેનો આજ. સગ્ગનો.
 દાસ અંદરજી પ્રિત થકી વિનવે,
 દેળે મદદ કરી કાજ. સગ્ગનો.

(કોઈ માણસ હરપાજને ન ઓળખતું હોય) તો તેના
 યાદી (અંધારું).

દોહરો.

કિધો રવે ૪ આજે અમે, સૂળજો દિનદયાલ;
 ટાજા કચ્છનો, હિન્દૂ જે હરપાલ. ૧

“જાહેર સ્વર.”

- ૧ હરપાલ ચરિત્ર નાટક પ્ર. ૧ લો.
- ૨ ધ્રુવ ચરિત્ર નાટક પ્ર. ૩ જો.
- ૩ નાગસેન ચરિત્ર નાટક પ્ર. ૪ થો.
- ૪ કપટ વિજય દુઃસ્વદર્શક નાટક પ્ર. ૬ ઠો.
- ૫ પ્રહેલાદ ચરિત્ર નાટક પ્ર. ૭ મો.

ઉપલાં પાંચ નાટકો જે આશામીને ભજવવા હોય તેમણે
મુને પત્ર લખી જણાવવું કે હું મારા દરેક મુજબ ભાગ
લખને નાટક ભજવવાની ખાસ છુટ આપીશ. એજ.

એ સર્વ નાટકના

વિરચિત

રાવળ અંદરજી શંકરજી.

વાંકાનેર-કાલિદાસ

